

Der er behov for en systematisk tilgang for at sikre kvaliteten i et forløb for hjerneskadede – eventuelt på samme måde, som det sker på kræftområdet.

Behov for kommunale forløbs

AF MARIE GRAVENGAARD,
KVALITETSKONSULENT, LEDELSES- OG
SUNDHEDSSEKRETARIATET,
SUNDHED OG OMSORGSFORVALTNINGEN,
AABENRAA KOMMUNE.

Hvad er det, der gør, at den kommunale del af et forløb for en voksen med erhvervet hjerneskade kan siges at være "et godt forløb"? Kan der udarbejdes standardiserede forløb for denne målgruppe? Det var et par af de spørgsmål, der satte gang i et masterprojekt¹, der har fokuseret på anvendelse af forløbspakker i kommunerne. Masterprojektets empiri bestod i et omfattende litteraturstudie, audit¹ af den kommunale del af en række forløb samt interviews med borgere med erhvervet hjerneskade og deres pårørende.

Det hævdes ofte, at de store individuelle forskelle hos mennesker med en akut opstået hjerneskade gør, at det ikke er muligt eller ønskværdigt at standardisere forløb for denne målgruppe i kommunerne. I masterprojektet blev det vurderet, om det er muligt og hensigtsmæssigt at anvende kommunale forløbspakker² i perioden fra sygehusets henvendelse om borgeren og til genoptræningen (på baggrund af genoptræningsplanen) er afsluttet.

Forløbspakker

De sidste par år er forløbspakker kommet i fokus i sygehusvæsenet. Mest kendt er nok "kræftpakkerne", men der er også forløbspakker på f.eks. hjerteområdet og det psykiatriske område. Formålet med at indføre standardiserede forløbspakker er at sikre kvaliteten i forløbene set både i forhold til fagligt indhold og til effektive forløb uden unødigt ventetid osv.

For at kunne fastlægge forløbspakker er det nødvendigt at fastslå, hvilke elementer der skal indgå. Det blev søgt afklaret via litteratur og udsagn fra fagfolk og borgere/pårørende. Litteraturstudiet gav ikke svaret, og det viste sig, at der generelt var yderst sparsomt med forskningslitteratur, der relaterer sig til den kommunale del af forløbene³. I netudgaven af artiklen her fremgår nogle af de problemområder, der blev fundet ved audit og interviews. Spørgsmålet er, om forløbspakker kan imødegå nogle af disse?

Tre faser i forløbspakken

Der er her valgt at dele perioden fra henvendelse fra

sygehuset og til afslutning af genoptræningen efter genoptræningsplan i flg. tre faser: Etableringsfase, genoptræningsfase og afrundingsfase.

Etableringsfasen

Etableringsfasen er perioden fra sygehuset henvender sig til kommunen om opstart af hjælp og frem til borgeren er udskrevet og hjælpen etableret.

Der er ingen tvivl om, at der er behov for en systematisk tilgang i denne fase for at sikre kvaliteten i forløbet. Etableringsfasen bør i høj grad kunne standardiseres i form af en række veldefinerede begivenheder fra henvendelse til udskrivelse af borgeren. Det gælder f.eks. systematisk behovsafdækning, målsætning og planlægning; samarbejde med sygehuset; tvær-organisatorisk inddragelse af relevante fagpersoner og inddragelse af borger og pårørende.

Det vil også være muligt at tidsfastlægge en række interne og eksterne processer. F.eks. hvor lang tid der må gå, før der er afholdt tværfaglige konferencer på sygehuset og ugentlige møder i kommunen, hvor sagerne kan drøftes. Alt sammen elementer, der peger i retning af, at det vil være muligt og hensigtsmæssigt at udvikle en forløbspakke i form af en "etableringspakke". Der vil dog være tale om en praktisk og ikke evidensbaseret tilgang, og fokus er primært på aktiviteter udført af personalet og ikke så meget på det forløb, borgeren gennemløber.

En standardisering vil desuden gøre det muligt at opstille nogle indikatorer, så kvaliteten kan overvåges (monitoreres) og udvikles på denne baggrund.

Genoptræningsfasen

Formålet med indsatsen i denne fase er, at den senhjerneskadede gennem en målrettet, koordineret og evidensbaseret indsats opnår et selvstændigt og meningsfuldt liv. Indsatsen i kommunen startes umiddelbart efter udskrivelsen. Fasen løber til det tidspunkt, det fra terapeutisk side vurderes, at der ikke længere kan opnås øget funktionsniveau på baggrund af genoptræning. Fasen er desuden kendetegnet

pakker for hjerneskadede?

ved, at forskellige kommunale aktører med forskellig baggrund er involveret.

Individuelle behov

Karakteristisk for gruppen af senhjerneskadede er, at behovene er meget forskellige fra den ene til den anden ramte. Her adskiller gruppen sig fra de, der er omfattet af sygehusvæsenets forløbspakker, hvor der er tale om relativt homogene grupper inddelt efter diagnoser. Udgangspunktet for en eventuel standardisering i denne fase må derfor baseres på gruppens karakteristika: individuelle behov. Det kan ske ved at definere forskellige kategorier af behov, f.eks. med udgangspunkt i Videnscenter for Hjerneskades "Checkliste for sagsbehandlingsområder"⁴. Der vil her være behov for en langt højere detaljeringsgrad, som kunne bestå i en typeinddeling. Eksempelvis: Kategorien "kognitiv træning" kan have en type som hukommelsestræning. For denne type fastlægges, hvilke metoder der er bedste praksis inden for relevante faggrupper; hvilke elementer der skal indgå i forhold til denne behovstype; hvilke faggrupper der skal byde ind med hvad på hvilket tidspunkt i processen, og en standard for det samlede tidsforløb.

Beskrivelse af flg. elementer kan indgå i forløbspakker i genoptræningsfasen: Behovskategori og type; involverede faggrupper/organisatoriske enheder; tværfaglig indsats; overordnet ansvarlig for pakkeforløbet, hvor der er flere faggrupper involveret; formidling til og vejledning af samarbejdspartnere samt møde- og samarbejdsstruktur på tværs af organisatoriske enheder.

Sideordnede pakkeforløb

Tilgangen med forløbspakker i forhold til typer af behov vil medføre en lang række pakker, hvor samme borger sideløbende kan have behov for at indgå i flere pakkeforløb. Det vil kræve en systematisering af forløbsplanlægning og kommunikation imellem faggrupperne for at sikre koordinering og sammenhæng mellem pakkeforløbene. Der kunne derfor blive tale

om at udarbejde en overordnet, fælles beskrivelse af elementerne – systematisering og kommunikation – for alle forløbspakker.

Afrundingsfasen

Denne fase kan betragtes som overgangen mellem den periode, hvor borgeren træner på baggrund af en genoptræningsplan, og indsatsen efter at genoptræningen er afsluttet.

Formålet med fasen er at sikre, at den senhjerneskadede får den støtte og vedligeholdelsestræning, der er nødvendig for at kunne føre en meningsfuld tilværelse på langt sigt.

Der bør i denne fase foretages en vurdering af behov med henblik på videreførelse eller etablering af relevante indsatser. For at sikre systematik og kvalitet i det videre forløb, bør der anvendes samme værktøjer som ved etableringsfasen. Det vil give mulighed for at vurdere udviklingen fra start til slut af forløbet med henblik på fortsat kvalitetsudvikling af kommunens forløb.

I forhold til afrundingsfasen skønnes det, at der kan udarbejdes pakkeforløb, men at der ikke umiddelbart er behov for dette.

Indførelse af pakkeforløb i kommunalt regi på tværs af faggrupper og organisering vil støde ind i både faglige og kulturelle forskelligheder, for tankegangen om at standardisere rehabiliteringsforløb ligger mange fjernt. For de senhjerneskadede vil en del af de kvalitetsproblemer, der blev påvist i det omtalte masterprojekt kunne imødegås. Set fra et økonomisk perspektiv vil en bedre koordinering og sammenhæng i forløbene potentielt kunne medføre bedre udnyttelse af de personalemæssige ressourcer, et bedre resultat for borgeren og dermed færre kommunale udgifter til støtte og kompenserende tiltag. Så måske skulle kommunerne gøre forsøget? ■

Se litteraturhenvisninger i netudgaven af Fokus på: www.vfhj.dk/default.asp?PageID=1976

1 Audit er en metode til vurdering, forbedring og udvikling af forebyggelse, diagnostik, behandling, pleje og rehabilitering i sundhedsvæsenet.

2 Forløbspakker er patientforløb, hvor de enkelte trin er tilrettelagt som tids- og indholdsmæssigt veldefinerede begivenheder. De følger et forløb, hvor de enkelte ting, såsom undersøgelser og samtaler med læger er booket på forhånd og efter en nøje fastlagt plan.

3 Se litteraturlisten på: www.vfhj.dk/default.asp?PageID=1978

4 Checkliste til sagsbehandlingsområder: www.hjernerikassen.dk/default.asp?PageID=1720